

ETIENNE VERMEERSCH

– Emeritus hoogleraar –

MAGGIE DE BLOCK

– Staatssecretaris –

JAN BECAUS

– Nieuwslezer in ruste –

Zaza bundelt zijn gravures

CHOQUEREN IN ROKKOSTUUM

Van de wonderen der techniek tot de wonderen der spijsvertering: Knacks huiscartoonist Zaza kent geen gêne, en precies daarom houden we van hem. Zijn bewerkte negentiende-eeuwse gravures zijn zopas verzameld in *De Zazagravures - De comeback van de sanseveria*, met de hulp van 21 Vlamingen van allerlei slag. **DOOR JAN STEVENS**

Politiek, geschiedenis, filosofie, nautica, tafelmanieren – er is werkelijk niets wat Knack-cartoonist Zaza, né Klaas Storme, niet beheerst. Ook in geslachtelijk verkeer is hij zeer beslagen, wat hem ooit enigszins in de problemen bracht. Zodra hij zeventien jaar geleden bij de krant *De Standaard* begon, stroomden de boze lezersreacties binnen. ‘Ook de redactie was verdeeld’, herinnert hij zich. ‘In mijn begintijd faxte ik mijn tekeningen.

Een paar moraalridders lieten cartoons van me die ze te grof vonden spoorloos verdwijnen. Op een dag kreeg ik telefoon van een redacteur: of ik die erectie op mijn tekening niet kon verkleinen. Toen was ik nogal gehoorzaam, dat is vandaag wel anders.’

Een jaar geleden ruilde Zaza *De Standaard* in voor *Knack*. ‘Het grote voordeel van een magazine is dat ik meer tijd kan vrijmaken om een cartoon uit te werken. Tekenaars die voor een krant werken, worden steeds meer cartoon-

machines die amper een uur de tijd hebben om een grap te verzinnen.’

Ernstig sporten

Het was bijna tien jaar wachten op een opvolger van *De wijze mongool* (2004), maar deze week ligt *De Zazagravures - De comeback van de sanseveria* in de winkel. Het is een selectie van originele negentiende-eeuwse gravures, die door Zaza vakkundig van commentaar werden voorzien. ‘Doordat ze zo ver van de actualiteit af staan, worden ze tijdloos’, zegt Zaza. ‘Sommige mensen zijn ontgoocheld als ze horen dat de gravures niet van mijn hand zijn, maar de noeste arbeid van graveurs van weleer. Maar hoe minder ik aan de prenten verander, hoe grappiger ze worden. De originele gravures stralen een grote ernst uit. Alles werd in die tijd in kostuum gedaan, zelfs tijdens het sporten hielden de mensen hun beste pak aan. Dat zorgt voor een aparte sfeer waardoor één rake zin meestal volstaat,

ELODIE OUEDRAOGO

– Hordeloopster –

PIETER DE CREM

– Minister van Landsverdediging –

SVEN NYS

– Veldrijder –

want humor ontstaat uit contrast.'

Sommige gravures zijn door Zaza's bewerking filosofische meesterwerkjes geworden. Maria die het kindeke Jezus voorleest uit de 'Bijbel'? Onderschrift: 'Nee, het einde verklap ik niet.' Etienne Vermeersch vindt het ongemeen geestig. Want per thema selecteert een bekende medeburger zijn of haar favoriete Zazagravure. In ruil krijgen daarvoor Maggie De Block en co. van Zaza een negentiende-eeuwse outfit aangemeten. 'Als ik te veel aan de tekeningen begin te foefelen, voelt de lezer dat meteen aan', zegt Zaza. 'Bij de eerste gravures die ik bewerkte, gaf ik personages soms een open mondje en tanden. Dat doe ik niet meer. De lezer moet maar raden wie er aan het praten is.'

'Wat kost die oude brol?'

'Toen ik voor het eerst heel bewust naar al die fijne lijstjes keek, stond ik perplex', zegt hij. Uit die prenten spreekt de liefde van de

graveurs voor hun stiel. Ze maakten hun tekeningen op metaal met een burijs, een afgeschuinde beitel, en investeerden er ontzettend veel tijd in. Ik werd verliefd op die oude tekeningen en op dat ambacht. Maar ik ben er te veel een kind van mijn tijd voor: het moet vooruitgaan.'

Boven alles is Zazagravures maken een kwestie van op het juiste moment je kop te houden. Zijn eerste gravures kocht Zaza op het internet. 'Bij Amazon vind je veel boeken met negentiende-eeuwse gravures. Toen ik die allemaal opgekocht had, trok ik naar tweedehandsboekenmarkten. Er is een klein circuit van mensen die de voorliefde voor oude prenten delen. Ze sleurden al jaren boeken met gravures in hun dozen mee, niemand wou ze hebben. In het begin maakte ik de grote fout dat ik mijn enthousiasme liet zien. Ik betaalde 180 euro voor een boek waarvan ik achteraf merkte dat het elders voor 20 euro te koop was. Op een boekenmarkt mag je nooit

uitroepen: "Fantastisch, hier zoek ik al jaren naar!" Nu mompel ik ongeïnteresseerd: "Wat moet dat kosten, die oude brol?"'

Intussen heeft hij twee vaste dealers. 'Als er een nieuw boek met gravures binnenkomt, belt antiquair Walter Van den Bergh me meteen. Ik krijg ook veel hulp van de Duitse chirurg Heiner Biedermann. Die man heeft een onwaarschijnlijke verzameling boeken met gravures, die ik mag lenen.' En dan begint het nietsdoen. 'Soms zet ik twee figuren uit verschillende prenten bij elkaar. Daarna staar ik ernaar. Tot ik een ingeving krijg. Laat een loodgieter een uur naar zo'n gravure kijken en er gebeurt helemaal niets. Maar als een cartoonist ernaar kijkt, beginnen die figuren met elkaar te praten. Ik hoef het alleen nog maar op te schrijven. De grote truc is: blijven kijken.' □

Zaza, *De Zazagravures. De comeback van de sanseveria*, De Bezige Bij Antwerpen, 252 blz., 24,99 euro, verschijnt op 15 november.

'De originele gravures stralen een grote ernst uit. Hoe minder ik aan de prenten verander, hoe grappiger ze worden.'